

ELŐFIZETÉSI ARAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 "
 Helyben bázhhoz hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 "
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáca-utca 3.

A szerkesztőség kőszíratok visszadásián
 vagy megőrsőre nem vállalkozik.

Előzetesek és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, július 7.

Egy sztrájk tanulságai.

(- a) A Zöld-vadászhoz címzett vendéglőben, a budapesti gázgyári munkások sztrájkanyagán még tanácskoznak, vagy inkább tanácstalanul jönnek-mennek az elkéseredett, félrevezetett munkások, Biharvármegye egykori tb. főjegyzője, a Jampagyujtató párttitkárnak felcsapott Jancsó Károly még biztatja őket a vég-sőkig való kitartásra, — de a sztrájk tulajdonképpen már véget ért, véget ért pedig csufos kudarcra. Jancsóék esztelen hatalmi gögje miatt másfélezer ember vesztette kenyérét, ötszáz családfentartó kereset nélkül maradt. A gázgyár pedig folytatja üzemét fennakadás nélkül, fél-annyi munkással több pénzt termel, mint megegyeszerannyi amerikaió szervezett világító munkással. Ez az eredménye az egy hét óta tartó sztrájkoknak.

A magyar közönségben kifejlődött már a szociális érzés annyira, hogy a méltányos okból indított sztrájkot jogos fegyvernek tartja s a gyengébb fél mellé áll. Ez esetben azonban ritka egyértelműséggel az egész magyar sajtó elítélte

a sztrájkot. Elítélte pedig azért, mert az első hivatalos nyilatkozat után kitűnt, hogy itt nem a munkások sorsának javításáért folyik a küzdelem, hanem csak a pártvezérek hatalmáért. Ez nem bérharc, nem a munkások jogos küzdelme, hanem Jancsóék tragikomikus erőlködése.

A gázgyár igazgatósága ritka humánus és gavallér módon fél millió korona béremelést szavazott meg az első ké-résre és egyúttal leszállította munkaidő tartalmát. Tekintve azt, hogy a gázgyár szerződésileg le van kötve, a gáz árát évekig nem emelheti, ezt a félmilliót nem a fogyasztók fizetik meg, mint más sztrájkoknál történik, hanem maga a gyártulajdonos részvénytársaság. Emellett felajánlotta az igazgatóság a munkásoknak azt is, hogy alakítsanak munkásbizottságot, mely felmerülő vitás esetekben dönt-sön. De nem egyezett bele abba, hogy az ugynevezett bizalmi férfiak domináljanak, kik nem egyebek, mint a párttitkárok expositurái és ragaszkodó t ahhoz, hogy 27 izgága munkást, kik nem felel-tek meg kötelességüknek, nem dolgoztak, csak amerikáztak és társaikat izgatták, elbocsásson. Ez utóvégre természetes joga a munkaadónak, el nem veheti azt tőle

semmiféle szociáldemokrata pártterro-rizmus.

Éppen ezért, mert pártérdekért folyik a sztrájk, azért nincs annak gyökere a közvéleményben, sőt a munkások nagy részében sem. Innét van, hogy sokan közülük jelentkeztek munkára a gyárak-ban, többieket is csak a terrorizmus tartja vissza. A visszatért és az új mun-kásokkal most már a katonaság nélkül is fenn tudja tartani a gázgyár az üzemét.

Jelentős szerepet játszik e sztrájkban a katonaság alkalmazása, miért annyira haragusznak a szociálisták, hogy ma már a bécsi parlamentben is interpelláltattak miatta. Ez ismét jellemző a szociális-tákra, kik készek elvüket megtagadni, készek Bécsbe menni segítségért az ő párt — illetve magánérdekeik előmozdi-tására. Máskor az a bajuk, hogy a ka-tonák nem dolgoznak, csak masiroznak és parádéznek. Most, hogy dologra fogták őket, most panaszra mennek miatta a g-vülölt »fekete gróf«-hoz, a belügymi-niszterhez és Bécsbe futnak protészálni ellene. Persze ahogy az érdek kívánja.

A közönség sokat tanult ennek a sztrájknak a lefolyásából, ennek is nagy haszna van, — de vajjon tanult-e a

Valódi Panama-kalap 6 korona PFAFF-nál.

„TISZÁNTÚL” TÁRCZÁJA.

Adatok egy félszázados tanintézet multjából.

Irta: dr. Vucskics Gyula.

1886-ban Ipolyi Arnold kerülve a váradi püspöki székre, az volt a terve, hogy az Immaculata intézetben kézimunka intézetet állít, hol az egész egyházmegye templomai számára templomi ruhákat készítsenek. Ladisla főnök-nő el is utazott Besztercebányára, hogy az ottani kézimunka iskolát tanulmányozza, de Ipolyi püspöknek közbejött korai halála meg-hiusította a szép terv megvalósítását.

Ipolyi utóda Schlauch Lőrinc, a nagy-nevű bibornok-püspök kiváló figyelmére és áldozatára méltatta az Immaculata intézetet. Ő szervezte itt 1891-ben — még az államiakat is megelőzve — az országban az első óvónő képződét, melynek igazgatója a kitűnő pedagógus, az intézet régi, kedvelt hitoktatója, Nogely István lett, tanítónők pedig Baschny Ladisla főnök-nő, Macskalt Róza és mintaóvónő Benyó Eustella irgalmas nővérek lettek.

Három év múlva ismét nagy lépéssel ha-

ladt előre az intézet: megnyílt 1894 őszén a polgári leányiskola, mely ma legnépesebb pol-gári leányiskolája Nagy-Váradnak. Az első évben három osztálya volt az iskolának, az I-ső 22, a II-ik 14 és a III-ik 12, — összesen 48 tanulóval, — ma, a magántanulókat nem is számítva, minden osztály létszáma felülhaladja az ötvenet.

Ennyi új intézmény már nem találhatott végleges otthont az intézetben újabb jelenté-keny bővítés nélkül. Schlauch bibornok meg is hozta erre a szükséges áldozatot: 1898-ban, negyedszázados püspöki jubileuma emlékére 20,700 frt költséggel új emeletes szárnyat épít-tetett, melyben az óvónő képző, a polgári is-kola és a minta óvoda lettek véglegesen el-helyezve.

A váradi káptalan is mindig előszeretettel viseltetett ez intézet iránt s úgy a káptalan, mint egyes tagjai bőkezűleg támogatják az in-tézetet. A már említettekén kívül Andrássy János preláus kanonok 1901-ben 10,000 koro-nás alapítványt tett az intézet szükségletei számára. Ugyanő Palotay László preláus-kanonok most nagy préposttal együtt 1902-ben a váradi hegynek Körözs-oldalán 6000 koronán sző-öt vásárolt a zárda számára, melyhez később,

hogy legyen a bentlakó növendékeknek hova kimenni a zárda egy terjedelmes, öt holdnyi gyümölcsöst vásárolt 11.000 koronáért. 1903-ban sürgős javításra szorult az épület. A püs-pöki szék üresen lévén, a káptalanhoz fordult a zárda főnök-nője s a káptalan meg is adta a szükséges összeget s azonkívül Radnai Farkas kanonok, most besztercebányai püspök is te-mes összeggel járult a renováció költségeihez. B. e. Vinkler József c. püspök, nagyprépost is régi jóttevője volt a zárdának, melynek végren-deletében is 8000 koronát hagyott egy leány-gyermek neveltetésére.

A társadalom is egyre jobban felkarolta és támogatta a zárda és a leánynevelés ügyeit. Schlauch Jozefin és Kubicek Katalin egy-egy ágyra alapítványt tettek a bölcsődében. Néhai Ováry Sándor káptalani tiszt 200 koronát adott a szőlő berendezésére. Aranyossy János ugyancsak 200 koronát a zárd régebbi halot-tainak a régi temetőből való átszállítására. Néhai Rimanóczy Kálmán építész saját költsé-gén lourdesi barlangot állított a zárda sző-lőjében.

Ujabb időben két nevezetes esemény emelkedik ki a zárda és intézet történetéből.

Egyik országos jelentőségű, hogy t. i.

A hatóságilag díjmentesen engedélyezett **VEGELADÁS** még mindig tart:

lfj. Kohn Sámuel Bémer-téri nagy áruházában

hol az összes cikkekben raktáron levő óriási készlet minden elfogadható árban lesz kiárustva.

Elsőrangú mütermekben úgy

angol kosztümök, mint francia

ruhák **rendkívül olcsó**

árban elvállaltatnak.

munkásság?! Erre lenne már főképp szükség. Itt lenne az ideje, hogy az ilyen eljárás felnyissa a szemüket. Ez a sztrájk élő tanúság reá, hogy nem a munkások jóléte és boldogulása a fő vezéreik előtt, — ime javítás helyett most is nyomoruságba kergetnek százakat és ezreket — hanem csak az ő magán érdekük, nagyzási mániájuk és szereplési viszkelegük. Itt lenne az ideje meggondolni, érdemes-e követni az ilyen »vezéreket« ?!

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, július 7.

Elnök: Návay Lajos.

A mai előreláthatólag utolsó előtti ülésre még a rendesen is kevesebben gyűltek össze.

Megis jegyzi Hody Gyula: A pénteki ülésre többen fognak eljönni, akkor gázsi fizetés lesz.

Az elnöki irományok bemutatása során jelenti az elnök, hogy Németh Imre három heti szabadságot kér.

Hody Gyula: Nem adjuk meg. (Derűtség.)

Elnök: Egészen komolyan teszem fel a kérdést. (Derűtség.) Megadja a Ház nevezett képviselőnek a kért szabadságot.

— Igen, nem — hangzott derűség közben össze-vissza.

Az elnök végre kimondja, hogy a Ház megadta a kért szabadságot.

Elnök: Beniczky Odön sürgős interpellációt jegyzett ke, javasolja, hogy az időelőrehaladottsága miatt, rögtön a birtokrendezésről szóló javaslat harmadszori olvasása után térjenek rá az interpellációra.

Kiáltások: Miről szól?

Elnök: A Párvy püspök elleni sértő cikk miatt kíván a képviselő ur interpellálni.

A Ház az elnök indítványához hozzájárul.

Elnök: A miniszterelnök ur kíván szólni.

Wekerle miniszterelnök: Kérni akarom a t. Házat sziveskedjenek a nyári szünet előtt még egyszer összeülni, a főrendiházi üzenetek átvétele céljából. (Helyeslés.) Egyszersmind kérem a Házat, hogy a nyári szünet miatt szeptember 22-ig napolja el magát és addig érdemleges ülést ne tartson.

Elnök: Javasolja, hogy a legközelebbi ülés pénteken délelőtt 12 órakor legyen, amelyen a főrendiházból átküldött választ fogják tudomásul venni, esetleg tárgyalni.

A Ház ehhez hozzájárul.

Ezután harmadszori olvasásban elfogadja a Ház a birtok rendezésről szóló törvényjavaslatot.

Ezután *Beniczky Odön* interpellál a Párvy püspök ellen megjelent nemzetiségi cikk dolgában. A nemzetiségi sajtó — mondotta — féktelenül izgat, a magyar püspök ellen Kérdi az igazságügyminisztert, hajlandó-e ez irányban intézkedni.

Günther igazságügyminiszter nyomban válaszol a hozzá intézett interpellációra. A nemzetiségi izgatók ellen a törvényes eszközöket a legszigorubbán alkalmazza. A jelen esetben is szigoruan fog eljárni, ha a tényállás megvizsgálása után annak szükségét látja fennforogni.

(Helyeslés.) Kéri a válasz tudomásul vételét.

A Ház és *Beniczky* is tudomásul veszik a választ.

Ezzel az ülés fél 12 órakor véget ért.

1905. nov. 7-én a magyarországi irgalmas nővérek külön önálló magyar tartományt alkottak, melynek anyaháza Pilis-Csabán volt, most pedig Budapesten van. Szent Vince leányai addig is, míg Gráchoz tartoztak, erős oszlopoi voltak a magyar hazafias nőnevelésnek. Annál inkább most, mikor a magyar nemzet közjogi önállóságának megfelelőleg külön önálló magyar tartományt alakítottak.

A másik örvedetes esemény az Immaculata intézet jövődő fejlődésének vette meg alapját. 1906. nov. 27-én ugyanis újabb telket és házat vásárolt az intézet a Körözs-utcán 36,000 korona költségen, melyhez Várad jelenlegi fennkölt lelkű és áldozatkész főpástorja dr. Sztracsányi Pál püspök 16,000 koronával járult, a többi pedig az intézetnek egy jótékony-ságban kifogyhatlan régi Maecenása dr. Bundala Mihály prépost-kanonok vállalta magára.

Az új házban már megnyitott a múlt ősön husz növendékkel egy fontos hivatásu iskola és pedig a kézimunka iskola, melyben a polgári iskolát végzett növendékek a felső ruha és fehérnemű varrást tanulják meg az irgalmas nővérek szakavatott és minden tekintetben megbízható vezetése mellett.

Hogy az Immaculata intézet és az irgalmas nővérek zárdája nemcsak a magyar hazafias és vallásos nőnevelésnek, hanem egyuttal a jótékony-

ságnak is szolgálatában áll, feleslegesnek tartom külön kiemelni. Hogy az elmúlt félszázad alatt hány szegény leány nyert ingyenes kiképzést, hány ingyenes ellátást az intézetben, hányat ruháztak fel, hányat vettek könyvet, hányat segítettek, gyámolítottak, hányat pártoltak, hányat juttattak tisztességes s a női hivatásnak megfelelő kenyérkeresethez... ki tudná megmondani? Ha a zárda évkönyveibe nincs is mind ez feljegyezve, bizonyára fel van az jegyezve az élet könyvében a jó Istennél.

Fel van ott jegyezve az a jótékony-ság is, amit ezen a szoros értelemben vett tanügyi jótékony-ságon kívül a szegényápolás terén kifejtettek e félszázad alatt az intézet irgalmas nővérei, a keresztény szeretet önfeláldozó leányai.

Az utóbbi években a modern humanizmus nagyra van az ő alkotásaival, a napközi otthonok és a népkonyhák létesítését maguknak vindikálják. Pedig a mi intézetünkben és Várad többi zárdájában évtizedek, azt mondhatjuk csaknem egy félszázad óta meghonosította az áldásos szeretet a napközi otthon is, meg a népkonyhát is. Az iskolába járó szegény gyermekeknek, kiknek száma különösen télen magasra szökik fel, enni adnak a zárdában, hova sokan hazulról éhesen jönnek s haza sem mennek ebédre. Dél tájban különösen

téli időben ugyancsak megtelik a zárda tágas kapualja szegényekkel, kiknek meleg ételt és kenyeret adnak; novembertől ápriliséig külön főznek a szegények számára, kik még azt a bizonyos 20 krt sem fizetik, amely a népkonyhai levelekért jár. A zárda népkonyhájának a krisztusi szeretet forrása, az irgalmas nénék önfeláldozása, meg a zárda jóltevőinek, első sorban a püspöknek a bőkezűsége.

Ezeket kívül házi szegényei is vannak a zárdának. Szegény családok és betegek számára a zárdából viszik az ételt, akányszor a házbért is.

És mindez hogy történik?! Csendesesen, zaj nélkül áldásosan. Nem hivalkodva, nem dobolva, nem kürtölve sem a jótékony-ság gyakorlását, sem a segélyezettek nevét.

Tíz esztendővel ezelőtt Nagy-Várad akkori polgármestere mozgalmat indított a szegényügy egységes rendezésére. E célból megkereste a zárdákat, tudassák vele, kiket, mennyivel szoktak ők segélyezni. A főnöknő szerényen megírta az eljárást, melyet ők a szegényügyet illetően követnek, de részletes adatokat nem adott. Ezt a vonatkozást így indokolta meg: »Részletesen leírni szegények iránti működésünket, — kiknek szeretete, főhivatásunk, — nem tudjuk; mert azt a nyomor minősége szabja meg; de ha tudnók is, nekünk, Szent

Városi közügyek.

A közgyűlés tárgysorozata.

A július havi városi közgyűlésre az alábbi ügyeket tűzte ki Nagyvárad város tanácsa. Csak itt-ott kerül érdekesebb tárgy, mint pl. a Gerliczy-kert parcellázása, a falragaszok elhelyezéséről szóló szabályrendelet.

Érdekesebb tárgy lesz még, hogy kiket ajánl a törvényhatóság a honvéd hadapród iskolában megüresedett három városi alapítványi helyre.

A tárgysorozat a következő:

Nagyvárad város törvényhatósági bizottságának 1908. évi július hó 9-ik napján esetleg következő napjain mindenkor d. u. 3 órakor a városi székház közgyűlési termében tartandó ülésen a következő ügyek fognak tárgyalatni.

1. A polgármester jelentése az előző havi közigazgatás állapotáról,

2. A tanács, mint állandó választmány előterjesztése, a Rákóczy-ut és Schlauch-tér között báró Gerliczy Ferencz által tervezett új utca nyitás engedélyezése tárgyában.

3. A tanács a Falragaszokról szóló szab. rendelet tervezetét elfogadás végett beterjeszti.

4. A tanács jelentése a városháza építési költségei leszárolásáról.

5. A tanács a Sztaroveczky alapítvány és Sztaroveczky gyermekkorház 1907 évi zárszámadását és 1909. évi költségvetésirányzatát beterjeszti.

6. A tanács Hankovits Ferencz és társai-val a türdőkbe vezetendő villamos vasut áram szolgáltatási szerződését jóváhagyás végett beterjeszti.

7. A tanács mint állandó választmány jelentése a m. kir. honvéd hadapród iskolánál üresedésbe levő 1 alapítványi helyre meghirdetett pályázat eredményéről.

8. A tanács előterjesztése a Szigligeti színháznál szükséges 2741 korona póthitel engedélyezése iránt.

Ugyanakkor előterjesztése a nyári szinkör építése folytán felállítandó tüzscapokra szükség-

**Az Érmelléki Kereskedelmi Részvénytársaság
borkiviteli osztálya ajánlja tisztán kezelt hegyi borait.**

ges 3771 korona kiadásnak a vízvezetési alap terhére leendő engedélyezése iránt.

10. U. a. előterjesztése a Nagyváradon létesítendő állami elemi népiskola gondnoksága megalakítása tárgyában.

11. Dr. Hoványi Géza és társai tb. tag indítványa a XIII. gyógyszerár személyes üzleti jogának Csanády Kálmán okleveles gyógyszerész részére leendő adományozása tárgyában.

12. Dr. Kazay Kálmán thb. tag indítványa, a bejelentési hivatal felállítására tárgyában.

13. A tanács javaslata Hanga Miklós és társai telkéből a köztérhez csatolt terület kártalanítása iránt. (Harmadikban van kitűzve.)

14. A tanács előterjesztése Schweiger Ede és Blága Gergely telkéhez a köztérből csatolt terület kártalanítása iránt. (Harmadikban van kitűzve.)

15. A tanács előterjesztése a vízvezeték kibővítése folytán a nagyvárad-velencei r. kath plébánia nevében álló 1082 négyszögöl földterület kártalanítása iránt. (másodikban van kitűzve.)

16. A tanács előterjesztése Jakobovits Helen építkezése folytán a köztérhez csatolt terület kisajátítási uton leendő megszerzése iránt. (Első ízben van kitűzve.)

17. A tanács javaslata a Városliget utca rendezése folytán Dus Lászlóné telkéből a köztérhez csatolt terület kártalanítása iránt.

18. A tanács a nyári szinkör építésére kötött szerződést jóváhagyás végett beterjeszti.

19. U. a. a »Három rózsza« épülete bérletére Vicsay Testvérekkel kötött szerződést jóváhagyás végett beterjeszti.

20.—23. Előleg iránti kérelmek.
Erről a törvényhatósági bizottság t. tagjait tisztelettel azzal értesitem, hogy a tárgysorozatba nevezett ügyiratok a közgyűlést megelőző napon bárki által megtekinthetők.

Nagyvárad, 1908. évi július hó 6. napján.
Bordé Ferenc s. k.
főjegyző.

Mi lesz ősszel? A függetlenségi és negyvennyolcas párt hivatalos lapjában a Budapestben, Szatmáry Mór országgyűlési képviselő

Vince atyánk a keresztény szeretet apostola leányainak, az a köteletségünk, hogy arra törekedjünk, hogy cselekedeteink az »élet könyvébe« legyenek beírva. Tegyük annyit a keresztény irgalmasság terén, amennyire Isten kegyelmével képesek vagyunk; de jobb kezünk ne tudja, mit tesz a bal.

Ahol ilyen elvek gyakorlását látja a gyermek, ott a legjobb iskolában van, oda minden komolyan gondolkodó, gyermeke jövőjéért aggó szülő bizalommal küldi gyermekét. Fel is karolta a szülők bizalma az Immaculata intézetet annyira, hogy a nagy épületcsoportnak minden zuga megtelik s még sem képesek befogadni a jelentkezőket.

Az Immaculata intézetnek volt e félszázad alatt bőséges része a dicséretben, elismerésekben és kitüntető látogatásokban. 1884. évben az akkori vallás- és közokt. miniszter Trefort Ágoston látogatta meg az intézetet s a legnagyobb dicsérettel halmozta el azt. 1895-ben a pápa Ó Szentségének képviselője, Agliardi nuncius tüntette ki látogatásával az intézetet. A nagyobb ünnepélyeken: a millenniumi, Rákóczi, Magyarországi Sz. Erzsébet, karácsonyi és évzáró ünnepélyeken Várad főpásztorai Schlauch bibornok és Szmezsányi Pál püspökök ismételt meg látogatták az intézetet s mindannyiszor elhalmozták azt megelégedésük és elismerésük kitüntető jeleivel. A kézimunka-kiállítások alkalmával a nagy közönség és a szakkörök olyan elismerő kritikákban részesítették ezt az intézetet, amelyben keves hasonló intézetnek volt része.

Mindez jól eső megnyugtató nyújt az intézet vezetőinek a felől, hogy helyes irányban vezeték az intézetet, hogy a nagy áldozat, mit alapítói és fenntartói hoztak és a munka, mit félszázad alatt kifejtettek, nem veszett kárba, hanem meghozta a méltán várt sikert.

(Vége.)

foglalkozván az országgyűlés lezajlott ülészakaról, egyben megjelöli azokat a télapadatokat, melyek a képviselőházra, de különösen a függetlenségi pártra várakoznak az őszi ülészakban.

Hogy mi lesz ősszel, arra így válaszol:

— Ha majd újból megnyílik a törvényhozás csarnoka: a függetlenségi párt az ő nagynevű, gondviselés szerű vezérének, Kossuth Ferencnek vezetése alatt tovább fog dolgozni a nemzet javára. Ismeri kötelességeit és ismeri azokat a célokat, amelyeknek elérésén munkálkodnia kell. Az egységes és független magyar nemzeti állam megteremtése a szentséges cél. Ennek megvalósítására kell tömörülniök az igazán nemzeti erőknél, mert e cél előtt nagy akadályok vannak, miket le kell győznünk. És okos előrelátó, céltudatos munkával le is fogjuk győzni.

Politikai körökben sokat beszéltek ma erről a fontos nyilatkozatról.

Nagy vasuti szerencsétlenség.

Két halott, tizenhat súlyos sebesült.

Tegnap éjjel tizenkét óra körül nagy vasuti szerencsétlenség történt a hajduszoboszlói állomás közelében. A Debrecenből Budapestre haladó személyvonat a hajduszoboszlói pályaudvar bejáratánál összeütközött egy tehervonattal. Az összeütközés következtében ketten meghaltak és a vonatnak csaknem valamennyi utasa megsebesült, köztük tizenhatan súlyosan. A két vonat hibás váltóállítás miatt oly nagy erővel rohant egymásnak, hogy az összeütközés kikerülhetetlen volt. A pályatest nagy területen megrongálódott, a kocsik egymásra torlódtak és kidöntötték a táviróoszlopokat.

A szerencsétlenségről az alábbiakban számolunk be:

Éjjel egynegyed tizenkét órakor robogott be az 1707-es számú személyvonat a hajduszoboszlói állomásra. Az állomáson vesztegelt az 1758-as számú tehervonat, amelynek a személyvonat, állítólag hamis váltóállítás következtében nekiment.

A vasuton lévő utasok közül Bodnár László, Bárdos Ferdinánd és Csucsai Pál szatmárnémeti lakosok a következőket mondták el:

— Aludtunk, amikor a hajduszoboszlói állomásra beérkeztünk. A személyvonat teljes gyorsasággal ment. Egyszerre óriási robajra, lökésre ébredtünk, a világítás az összes kocsikban elaludt, az ablakok csörömpölve hulltak ki, a podgyászdarabok az utasok fejére estek, a kocsikegymásra tornyosultak.

Jajveszélés és segítségért való kiáltás, ordítás hangzott mindenfelől.

Később tudtuk meg hogy karambol történt. Csaknem mindenki megsérült. Két halott van. dr. Bakos Odön nagylaki ügyvéd és földbirtokos az egyik és egy Szedi Ferencz nevű fékező, aki az 1758-as tehervonaton teljesített szolgálatot.

Sujosan tizenhat ember sérült meg, ezek között két asszony és két leány. A súlyos sérültek között van az 1707-es gépésze, aki orrán, arcán, a fütő, aki a nyakán, a vonatvezető aki a nyakán és arcán sérült meg, a vonatfékezőnek a melkzsza tört be.

Könnyű sérülést csaknem minden utas és az egész vonatot kísérő személyzet szenvedett.

Anyagiakban nagy kár van. A sebesültekért Debrecenből különvonat ment és miután

első segélyben részesítették őket, a különvonaton Debrecenbe szállították.

A vonatösszeütközés nagy erővel történt, ugyannyira, hogy a pályatest teljesen fel van szaggatva. A vonat kocsijai egymásra torlódtak és a templom-oszlopokat kidöntötték. — A telefonösszeköttetés Budapesttel az oszlopok megsemmisülése következtében meg van szakítva. Reggel félnégy órakor különvonaton érkeztek meg a debreceni mentők, kik teherkocsikba helyezték el a sebesülteket. kik közül kilenc életveszélyesen sebesült meg. Dr. Bakos Odön nagylaki ügyvéd egy első osztályú kocsiban egymaga ült, amelynek roncsai közül huzzák ki holttestét. Szegedi Ferenc, a tehervonat fékezője meghalt. A súlyosan sebesültek nagyrészen a harmadosztályú kocsik utasai.

A vizsgálatot megindították és a pályafelügyelőt nyomban felfüggesztették.

Az összeütközést az okozta, hogy a 8. sz. váltó helytelen állása folytán a személyvonat ugyanarra a vágányra járt be, amelyen a tehervonat állott. Az összeütközésben hibás Nagy József és Somogyi Lajos váltókezelők a szolgálatától felfüggesztettek és a hatóságnak átadattak.

A főkapitány a drágaság ellen.

A kofák alkonya.

A városzerte általános panaszok okát a szinte elviselhetetlen piaci drágaságot mérséklendő Gerő Armin főkapitány tegnap megbeszélést tartott több szakemberrel. A megbeszélés során ifj. Felinek Ferenc az ó-palotai kerületi r.-t.-i ügyvezető igazgatója két körülményben mutatott reá a hallatlan piaci drágaság okára. Egyik az, hogy a kofák a kora hajnali órákban úgy a vámokon kívül, mint bent a városban valósággal elkapkodják a termelőktől a piaci cikkeket s a vevő közönség, amely így nem is vásárolhat közvetlen a termelőktől, a kofák által megszabott magas árakat kénytelen fizetni.

A másik ok az, hogy Békésmegye és Erdély piaci kereskedői oly piaci cikkeket, melyek ott nem természetek, vagy csak későn termelhetők, itt a nagyváradon piacon szerzik be nagyban, mi által a termények színe javát elviszik. A visszamaradt selejtesebb termék árak természetesen csak magasabbak lesznek, mert a kereslet nagy, az árucikk pedig kevés. Az ügyvezető igazgató ezen úgy vél segíthetni, ha a részvénytársaságnak Ó Palotán lévő 370 katasztrális holt területű s jelenleg konyhakertészetre berendezett telepén termelt terményeit a nagyváradon piacon forgalomba hozza. Az ópalotai termények úgy kerülnének forgalomba, hogy a fogyasztó-közönség a részvénytársaság megbízottaitól szabott és a lehetőségig mérsékelt árban — tehát közvetlenül a termelőktől — szereznék be szükségleteiket.

Az e célra behozott termények részére alkalmas elárúsító helyet kértek a kertészet vezetői a Szent László téren. A kérvényt teljesítette is a főkapitány, minek folytán már hétfőn megkezdte az elárúsítást a részvénytársaság.

Az árusítás egy sátorban fog történni. A sátron a cég felírásán kívül az árusításra kerülő minden cikk ára (súly, illetve darab szerint) ki lesz írva. S így a közönség azonnal tájékozódhat a tekintetben is, hogy hol és mi-ben túlkövetelők a többi elárúsítók.

A rendőrség kézzel örömmel támogatja a fontos vállalkozást s az elárulás helyéül a Szent László-tér bejárati sarkát jelölte ki.

A vállalkozás melyhez minik a legszebb reményt fűzzük, mert hiszen Jellinek Ferenc a város szülőltje, a város polgára és abbéli jelentésében, hogy mérsékelt áron elsőrendű cikkeket ad, nincs okunk kételkedni. Ha gyakorlatban beválik akkor a kérelmezők további árusításra engedélyt nyernek arra is, hogy a várad-velencei Templom-téren továbbá a Szta- roveszky-utcán az iskola előtt, az Olasz plébánia templom előtt és a Széles-utcán kilós piacokat létesítsenek és ez által a piacot decentralizálják. Rendkívül fontos ez a vállalkozás, mely ha beüt, bizvást a kofák alkonyát fogja elő- idézni.

Előfizetési felhívás.

A félev kezdetén bizalommal fordulunk olvasóinkhoz, kérve az előfizetés megújítását és lapunk terjesztését szélesebb körökben.

A mi lapunk az ő olvasóiban nem csupán előfizetőit látja. Tábor vagyunk, egy tábor a lap az ő olvasóival, a tábor lobogóján pedig a keresztény Magyarország jelszava van felírva. Ezért küzdünk azzal a rendületlen meggyő- ződéssel, hogy Magyarország jövője attól függ, mennyire képes egész szervezetét, közszelle- mét és közéletét átíttatni a keresztény esz- mékkel?

Kereszténység és magyarság: e két gon- dolat együttesen biztosítja a jövőt. A keresz- tény, magyar közönséghez fordulunk tehát most is, kérve lapunk támogatását, terjesztését. Ami győzelmünk mindnyájunk diadala s ez a diadal Magyarország szebb jövőjének biztos záloga.

Lapunk előfizetési ára marad a régi:

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átvéve:

Egész évre — — — — 16 kor.
Negyedévre — — — — 4 "

Helyben házhoz hordva:

Egész évre — — — — 20 kor.
Negyedévre — — — — 5 "

Vidékre postán szállítva:

Egész évre — — — — 24 kor.
Negyedévre — — — — 6 "

A »TISZANTÚL«
szerkesztősége és kiadóhivatala.

UJDONSÁGOK.

A D. M. K. E. Bihar megyében!

A múlt hónap utolsó napjaiban tartotta a hazai kulturegyesületnek az összege imponáns kongresszusát a fővárosban. Ennek öröndetes eredménye kulturai tagoltságuknak szerves tö- mörülése: az Országos Közművelődési Tanács megalakulása lett. A hazai kulturtörökvések e belterjesebb munkára való fellendülésének egyik öröndetes jelenségét mutatja már is az esemény amely Nagyvárad városát és Bihar- megyét érinti a legközvetlenebbül.

Az évtizedes múlt hagyományain elsőrangú tekintélyre emelkedett Emke mellett az ország- ban rövid négy év alatt előbbinek nivójára lendült a Délmagyarországi Magyar közművelő- dési Egyesület.

Ez az immár hatalmas kultur egyesület keres, most fel magasztos munkára hívó alkotó kezével Biharvármegyét és Nagyvárad városát ahol Istikára, Gallovics Jenő, felismerte a kul- turális tevékenység termékeny talaját és osz- tálylyal óhajtja azt gazdagítani, melyhez hason- lóval a D. M. K. E. csak Budapesten az or- szág fővárosában bir.

A Délmagyarországi Magyar közművelő- dési Egyesület elnöksége ma a következő át- iratot, illetve kérelmet intézte Glac Antal főispánhoz:

Méltóságos bártfai Glac Antal urnak Bihar- vármegye és Nagyvárad törv. hat. város főispánja, Nagyvárad.

Méltóságos Főispán Ur!

József császári és királyi Fensége legina- gassabb védnöksége alatt álló Délmagyarországi Magyar Közművelődési Egyesület működését kiterjesztvén Biharvármegyére is, ott a D. M. K. E. 11 vármegyéjére kiterjedő hatáskörrel osztályt alakít, azzal a programmal, hogy a rendelkezésére álló összes erővel és eszközök- kel, de a béke és szeretet, megértés erejével munkálkodjék ezen erősen exponált vármegye területén a magyar kultúráért.

Kulturegyesületünk elnöksége azzal a nagy kérelemmel fordul Méltóságodhoz, hogy a meg- alakítandó D. M. K. E. biharmegyei osztálya- nak ügyvezető elnökségét kegyesen elvállalni, az osztály megalakításában kulturegyesületün- ket támogatni és nagyon szives elhatározásáról bennünket értesíteni sziveskedjék.

Egyidejűleg mélytisztetéssel közöljük Méltóságoddal, hogy a szervezés teendőire felkér- tük és megbiztuk osztálytitkárunkat Rátkay Gyula író és hírlapíró urat, aki minden mun- kájában szigorúan Méltóságod bölcs irányítása szerint fog cselekedni.

A D. M. K. E. megasztos ügyét és törek- véseit Méltóságod jóindulatába és pártfogásába ajánlván, vagyunk Méltóságos Főispán Urnak, Szeged, dátum, kiváló tisztelettel: Dr Kern La- jos a D. M. K. E. alelnöke és Gallovics Jenő a D. M. K. E. Istikára.

A főispán megleghangu levelében megkö- szönve a D. M. K. E. bizalmát és hangoztatva a magyar kultúra ügyében táradtságot nem ki- mélt mindenkorai készségét, elfogadta, a fel- ajánlott ügyvezető elnöki tisztelet.

A D. M. K. E. Bihar megyei osztálya ezzel a megalakulás szervező munkájának akciójába lép. Biharvármegye és Nagyvárad város inte- lektuális társadalma kétségtelenül spontán tá- mogatására fog sietni e hatalmas kulturintéz- ménynek és csakhamar megye és város egy- aránt érezni fogják tervszerű kultur munkájának áldásos hatásait.

Az alakulandó Osztály a D. M. K. E. 11 vármegye területére kiterjedő hatáskörű keres- kedelmi szakosztálya és gócpontja is lesz egy- szersmind s mint ilyen nagyaránya Nagyvárad és Bihar megye közjólétére is kiható intézmé- nyek létesítését fogja programjába felölelni — Részletes programot felhívási ivernek legköze- lebb történő kibocsátásakor fogadni.

Hivatalos és levélbeli megkereséseket Rátkay Gyula titkár, lakására (Pável-utca 20. sz.) kell küldeni, ahol egyszersmind az osztály ideiglenes irodahelyisége is van. Hivatalos óra, vásár- és ünnepnap kivételével, mindennap d. e. 8 órától fél 1 óráig.

* **Primicia.** A körözládányi templom- ban vasárnap mutatta be első sz. mise áldozat- tát a község szülöttje: Révész László kegyes- tanító rendi tanáráldozár. A manuducsoni tiszte- telt Chiló László körözládányi plébános teljesi- tette papi segédlet mellett. Az ünnepi szónok Kovács Márton gyulai s. lelkes volt. A tem- plomot, melynek oltára gyönyörűen volt fel- ékesítve élővirágokkal, a hívő nép teljesen be- töltötte. A primicia után az ujmisést öz. édes anyja lakásán ünnepi szeretet lakoma volt, mely-

nél a szívből fakadó jókívánatok mind azt fe- jezték ki, hogy az Ur Józus szentséges szívé- nek bő áldása kísérje az ujmisést nehéz papi és tanári pályáján.

* **Kinevezések.** A pénzügyminiszter Já- nosy Lajos nagyváradai pénzügyi számellenőrt végleges minőségű számvizsgálóvá nevezte ki. — Az igazságügyminiszter Szabó Jenő belé- nyesi lakost n magyarcsekei kir. járásbíróság- hoz vétrehajtóvá nevezte ki.

* **A város zárszámadása.** Nagyvárad város pénzügyi bizottsága tegnap délután ülést tartott az 1901 évi zárszámadások ügyében. Mint már említettük az elmúlt évet 47000 ko- rona deficittel zárta a város. Rimler Károly polgármester elnökölt s előterjesztette, hogy a zárszámadás csak most készülhetett el, mert a számvéői hivatal személyzete kevés s ezenki- vül ez évben még a számvéői hivatal egyik kiváló tisztviselője Szücs Géza tb. főszámvéő szerencsétlenség folytán hosszabb idő óta be- teg, Ezen késedelem folytán nem nyomathatták ki még a zárszámadásokat, s nem küldhették meg a bizottság tagjainak. Akarja e ilyen kör- ülmények között most tárgyalni az iratok alapján a zárszámadásokat vagy ha kinyomatás után tanulmányzták, a szeptemberi közgyűlés elé vigyék be azt. A bizottság tagjainak a vé- leménye az volt, hogy most nem tárgyalják a zárszámadást, mivel a bevégzett tényeket fog- lal úgy is magában s a késedelemből hátrány nem származik. Elhatározták, hogy a város nyomassa ki s küldje szét a számadásokat, hogy a kizottság augusztus végéig tárgyalja s a szeptemberi közgyűlés elé kerüljön a beszámoló munkálat

* Kik akarnak hadapródok lenni?

Nagyvárad városának az 1908—9. tanévre egy alapítványi helye üresedik meg a hadapródisko- lában. Az alapítványi helyekre a csütörtöki köz- gyűlésen ajánl Nagyvárad város törvényható- sága. Három pályázó van: Duró Mihály főügyész- ségi kézbesítő Mihály nevű fia, aki szabálysze- rűen, rendes időben adta be kérvényét; Nagy Borbála Béla nevű fogadott fia, akinek korenged- délyre van szüksége és Székely Sándor káp- talani főszámvéő István nevű fia, aki elkésve pályázott. A városi tanács javasolja, hogy ilyen sorrendben ajánlja az ifjakat a város törvény- hatósága az alapítványi helyre.

* A bányasori villamos vasutvonal

Építése. A nagyvárad városi vasut tegnap be- adványt intézett Nagyvárad városához, amelyhez mellékelte a csillagvárosi lakosok azon kérvé- nyét, hogy a Bányasoron mielőbb építsék ki a villamos vasutvonalat és pedig nem a házak közelében a jobb oldalon, hanem az országút rét felőli baloldalán. A villamos vasut igazgató- sága kijelenti, hogy ha a tervtől eltérően a rét felőli baloldalán építheti a villamos vasutat, azt még a már most építés alá kerülő Gilányi-utcai vonallal együtt kiépíti és forgalomba hozza, ellenben ha a jobb oldalon, a még betöltendő vízlevezető árok fölől kell a Bányasori vasutat építeni, azt csak később, esetleg 1—2 év mulva építheti ki, amikor e feltöltés lesüppedt. Ez ok- ból a társaság is kéri, hogy a Bányasoron az ut baloldalára engedélyezze a város a villamos vasut kiépítését.

* **Augusztus 18.** A rendjelhullás és a kitüntetés történetében nevezetes nap lesz augusztus tizenhatalcadika. A császári jubileum ezen a napon áraztja szét áldásait címekben, cimerekben és rendjelekben. Elsősorban termé- szetesen a katonaság részesül kisebb-nagyobb rendjelekben. A tábornoki karból többen meg- kapják a titkos tanácsosságot; egyiket-másikat

bárai rangra emelnek. Nagy kitüntetés jut *Fekelfalussy* honvédelmi miniszternek is. — A polgári rendből egyik magyar mágnásnak, az egyik *Zichy* grófnak egy aranygyapjas rend jut. *Lueger* bécsi polgármester mellé a Szent István-rend nagykeresztjét tűzik, de szó van arról is, hogy grófi rangot kap. A szolgálatban lévő összes katonák emlékérmét kapnak. Így írja ezt egy bécsi lap.

* **Csatornázás Kolozsvári-utcán.** A váradi velencei Auróra gyár csatornája ki van építve Szőlős-utcáig s ott megy be a Körözsbe, de a háztulajdonosok ingatlanai s az utcai folyókák nincsenek bekapcsolva a csatornába. A kolozsvári utcai lakosok kérvényt adtak be Nagyvárad város tanácsához, amelyben rámutatnak, hogy az utcán mindenféle büzös salak, házi-szenny, istállóé végig folyik, sőt megáll s betegséget terjesztő pocsolókat képez. Most, hogy az utcarendezéssel nagyszabású munkálatokat végeztet a város, kéri, hogy a Kolozsári-utcai vámtól Szőlős-utcáig a már befetett csatornákat engedjék át a közhasználatra s úgy a házakból a szennyvizeket, mint az utcai vizet vezessék be a csatornába.

* **Megüresedett alapítványi helyek.** A bihariószegi vancellériiskolában az 1908—9. tanévre két olyan hely üresedik meg, amelyre Nagyvárad városa tett alapítványt. Az intézet igazgatósága felszólította Nagyvárad városát, hogy ezen két alapítványi helyet augusztus 31-ig öltse be, mert szeptember 1-től az államkincstár tölti be a helyeket.

* **Megégett urileány.** Tegnap munkában megemlékeztünk arról a szerencsétlenségről, melynek egy kis leány Bencze Veronka lett az áldozata. A kis leány állapota a kórházban nem javult sőt folyton rosszabbodott. Tegnap délben már eszméletét is elvesztette s délután 3 órakor iszonyu kinok között meghalt.

* **Egy szerencsétlenül járt családnak tagja,** polgáriiskolát végzett, megbízható keresztény nő, ajánlkozik pénztárosnőnek szolid üzletbe. Aki őt alkalmazza, jobb sorsra érdemes családdal gyakorol irgalmasságot. Lakása Sz. Anna-utca 12. sz.

* **A tüzoltó parancsnokság gyűlése.** A nagyvárad-i önkéntes tüzoltó egyesület legutóbb tartott közgyűlésén ujonnan alakította meg tisztikarát, miután az egyesület alapszabálya értelmében az egyesület parancsnokságának egyik tagja a rendőrség állandó képviselője, a főparancsnok megkeresését intézett a rendőrséghez ezen képviselő állandó kirendelése iránt. A tett intézkedés értelmében állandó képviselőjük Réz Bertalant r. alkapitányt küldte ki a rendőrség vezetője. A parancsnokság első gyűlése szerdán d. u. 6 órakor lesz a a tüzoltó lakatnyában.

* **Kisiklott iparvasut.** Kopalca község határában tegnap délután délután kisiklott az iparvasut egyik vonata. A vonatok legutolsó kocsija ugrott ki a sinek közül s maga után rántotta az utána következő kocsit is. Ezen a kocsin ült Gencz Györgyné. Az asszony a kocsi közé került és oly súlyos sérüléseket szenvedett, hogy azok következtében meghalt. A szerencsétlenség színhelyén megjelent Mezőtelegről dr. Grünbaum Mór orvos, aki azonban már nem tudott segíteni az asszonyon. A vizsgálat során megállapították, hogy a szerencsétlenség oka nem lehet senki sem, mert az iparvasuton idegen egyéneknek nem szabad tartózkodni. Gencz Györgyné pedig a vonatvezető tudta nélkül ült fel a vonatra.

* **Vakmerő utonálló.** Özv. Simon Józsefné Kálmán-u. 8. sz. a lakó napszámos-asz-

szony panaszt tett a rendőrségen, hogy tegnap este féltiz óratájt, amint hazafelé ment, Sándor Péter kardói lakos odament hozzá és azon kérdéssel, hogy mi van a kosarában, kikapta kezéből a kosarat és azonnal elfutott. A kosárban 4 korona és 4 fillér pénz volt. A segítségül hívott rendőr Sándort elcsipte s a rendőrségre kísérte.

* **Esküvő.** *Diósi* Soma önkéntes tüzoltó főparancsnok leányával ma tartja esküvőjét *Antal* Sándor hírlapíró.

* **Körözött festőművész.** A müncheni rendőrigazgatóság korzó levelet küldött tegnap a nagyvárad-i rendőrségnek. A körözött egyén *Hirtschelt* Demeter festőművész és hivatásos távgyalogló. A művész widdini születésű, 34 éves, bulgár honos. A festő június 27-én Münchenben régi szeretőjét, Adnor Franciska pincérnőt meg akarta fojtani. A pincérnő segítségért kiáltott, mire az Spitzer János nevű egyén futott mentésére. A segítségül jövő embert a festő lelőtte, azután megszökött. A gyilkos ellen a müncheni kir. törvényszék vizsgálóbírája elfogatási parancsot adott ki.

* **A szalonkabátos oseléd.** *Pintye* Sándor, más ruha hiányában szalon öltözötben elszegődött egy velencei gazdához külső munkára cselédnek. A gazdától egy korona előleget vett fel amit el is költött. Mikor azonban meglátta, hogy — dacára előkelő megjelenésének — micsoda munkát kell végeznie, megcsóválta fejét és szó nélkül eltávozott. Most a bonyolult ügy a cselédügyosztály elé került tisztázás végett.

* **Az alkohol.** Tegnap délután 2 órakor nagyipiac-téri hidfőnél levő *Rothbart*-féle ház padlásán egy eszméletlen állapotban levő nőt találtak. A rendőrség beszállította a közkórházba ahol a nő anélkül, hogy magához tért volna, délután 5 órakor meghalt. Nyomozás során megállapította a rendőrség, hogy a nő *Popa* Iliána 58 éves Kopalca községi csavargó asszony volt. A nagymértékben iszákos nő már napok óta betegeskedett s valószínű, hogy az alkohol idézte elő a halálát. Fel fogják boncolni.

* **Alakuló egyesület** irnokot keres szép írással, kifogástalan, fiatal uri embert, vagy jócsaládból való uri leányt. Munkaidő fél nap. Személyes ajánkozás szükséges. Cim a kiadóban.

* **Találtak** egy erszényt több játékpénzzel egy késsel és kulccsal. Igazolt tulajdonosa átveheti a rendőrségen I. emelet 7 sz. szba.

* **A Pannónia-étterme.** A Pannónia pompás kényelemmel berendezett, kedves, meghitt éttermének az új gazdája *Czipóth* Ferenc, mindent elkövet arra, hogy a közönségnek irányában tanusított nagyfokú bizalmát továbbra is kiérdemelje; Olcsó árak, pompás konyha, saját termésű finom borok. Zóna reggeli. Minden este elsőrangú cigányzene hangversenyez.

* **Egy röplő sörshordó kalandjai** és egész özőn kacagtató, humoros felvétel, a világhírű *Pathé*-gyár pompás fölvételei szórakoztatják a mulatnivágyó publikumot a *Nemzetiszálló* pompás kerthelyiségében, amely kitűnő levegője mellett szolid kiszolgálásáról és jó konyhájáról híres. A mozgófénykép előadások egész este tartanak, minden második nap új műsor. *Belépti-díj nincs.*

* **Kérelem.** Felkérjük az n. é. közönséget, hogy Nagyvárad és Váradi Velence állomásokról Püspök- és Félix útrudóba történő utazásaik alkalmával, ha a kirándulás 24 óránál több időre nem tervezetik úgy Nagyváradon, mint Váradi Velencén menettérti jegyet váltani sziveskedjenek, mert ez által a visszatéréskor a me-

netjegy váltás kellemetlensége elkerültek. Kolozsvár 1908. június hó. Az üzletvezetőség.

* **Uj vendéglő.** A volt «Kecskeméty-féle» vendéglőt — mely a vidékiek kedves találkozó helye *Strobl Fános* vendéglős vette meg. Nagy nyári helyiségek. Kitűnő borok és frissen csapolt kőbányai sör hideg és meleg ételek állandóan kaphatók.

* **Európa mozija.** Kies fekvésű, hegyi ózondus levegőjű kerthelyiségében a szolid kiszolgálásáról és pompás konyhájáról híres *Európa*-szállónak remek mozgófényképek, az Apolló-mozgófénykép-színház mesésen sikerült fölvételei szórakoztatják a mulatni vágyó közönséget. A széles vetítőkészlet meglevően meglevően az orosz forradalom véres mozzanatai, az anarkisták, a forradalmárok bombáinak borzalmas pusztításai markáns, élethű színekkel peregnék be előttünk, majd a kacagtató bohózatok és a legaktuálisabb, legújabb párisi fölvételek szórakoztatják a publikumot. *Belépti-díj nincs.* Szolid kiszolgálás. Igen olcsó árak. A zenét *Pócsi Laci* teljes zenekara szolgáltatja.

* **Akar Ön jó bort inni?** akkor hiszen *Paiss* Béla vendéglőjébe, ahol olcsó pénzért kitűnő konyhát, pompás borokat, szolid kiszolgálást s jég hideg finom sört talál s kellemesen eltöltheti tires óráit a rekkenő hőségben a nap izzó sugarai ellen édes menedéket nyújtó hűs kerthelyiség árnyas táj alatt.

x **Panama kalapok, nyári férfilingek és színes cipők REICHARD áruházában olcsón lesznek árusítva.**

x **MOLNAR H. Bémer-téri cukrászdájában állandóan 2-szer naponta friss Mignon kávéhoz való sütemények és tea-sütemény kapható. Telefon 395.**

Abderai esetek.

Abderát mindég újabb és újabb oldaláról ismerjük meg. A város felől minden embernek más és más meggyőződése van. Van azonban egy faj, melynek minden embere szentül meg van győződve, hogy Abdera világváros. Ez kétségtelen is — héber szempontokból. Tehát legyen nekik igazuk.

Ebben a világvárosban van egy pusztaság, mely arról nevezetes, hogy sohasem tiszta ez hogy egyik sarkában hatalmas iskola emelkedik. Járnak ide fiúk és leányok, tanárok és tanítók, mind mind világvárosi gyermekek.

Az iskolában most voltak az évszázó vizsgák és a gyermekek örömtől sugárzó arccal készültek a nagy vakációra. Am egyszerű, mint a derűs égből közéjük csapott a villám, illetőleg az igazgató rendezése.

A szegény tanulók, akik most szétakartak széledni, hogy a beléjük plántált sok sok tudást megrögzítsék magukban, egyszerre lehangelődva dugják össze a fejüket és kíváncsian kérdezősködnek egymástól a jövőre vonatkozólag.

A rendelet, melyet a talmud diktált az igazgató szájával a gyermekeknek a következő formában szólhat.

Ti negyedbeli polgárista tanulók, kikbe oly erőfeszítéssel igyekeztünk belediktálni a tudást, hallgassatok meg és úgy nézzetek rám mintha én volnék az égőcsipkebokor.

Szombaton nem togtok dolgozni soha. Ha valaki azt mondja nektek: Én nyomorék vagyok az anyámat szeretném hazahivatni, mert a testvérem haldoklik, legyen szives írjon meg egy sürgöny szöveget. Ti nem fogjátok megtenni, mett írni bűn, nagy bűn — szombaton. Utaznotok nem szabad. Könyvet nem togtok magatokkal hordani még az iskolában sem.

Van e rendelethez egy záradék is, mely-

ben nem a talmud diktál, hanem egyenesen az igazgató.

»Ha ezeket a rendeleteket valamelyikőtök megszegi, ti meglátjátok, mert meg kell látnotok, *sugjátok be* nekem. Ez jó és szép lesz tőletek. És erre fogadalommal kötelezik is magukat.«

»Bizony mondjuk, ez nagyon gyenge esz-köz arra, hogy a vallás igéit az ifjúsággal a legbuzgóbb igazgató is megszerettesse. Ha az a diák csak félelemből, parancsból tartja meg a szombatot akkor az évközben belécsépegtetett leckék az ő lelkében nem sok nyomot hagytak.«

Igy irnak Abderában — a világvárosban mondom én minekutána az igazgató letette a talmudot és hazabocsátotta a gyerekeket.

Igy történt ez Abderában. Szerencse, hogy mi nem élünk ottan.

Plutó.

IRODALOM.

Magyar Gazdák Szemléje. A magyar gazdaszövetség jeles folyóiratának júniusi füzetje a következő érdekes tartalommal jelent meg: A parádi gyűlés *Dmeker* Jenő: Pinceszövetkezetek. *Töhötöm*: Nősülés a hadköteles kor előtt. *K-y*: Dercsényi János báró. Különtétel. A kiválóan szerkesztett folyóirat élén *Bernát István* áll; előfizetési ára egész évre 12 korona.

ÁVIRATOK.

A király a hadgyakorlaton.

Bécs, július 7. A király szeptember közepe táján Magyarországra fog jönni s itt 10 napot fog tölteni a hadgyakorlatokon. A király és kísérete részére 13 lovat tanítanak, hogy hozzászokjanak az ágyutüzélethez.

Meggzúnt a gázgyári sztrájk.

Budapest, július 7. A gázgyár igazgatóságának sikerült a sztrájkot letörni. Az agitátorok terrorizáló cselekedetei nem jártak eredménnyel. Az igazgatóságok a munkások követeléseit nem teljesítették.

Tifusz Máramarosszigeten.

Máramarossziget, július 7. A tifusz mindég jobban terjed. Eddig az áldozatok száma igen nagy. Tegnap Ujjalussy Géza várnagy halt meg tifuszban. A városban nagy a pánik.

A paraguayi forradalom.

Páris, július 6. Mint a Havas-ügynökség Assuncióból jelenti, ott teljes nyugalom van. A kamarákat feloszlatták.

Agyonlőtt főmérnök.

Érsekujvár, július 1. Remenyik Károly salgótarjáni főmérnököt ma Kraoun János bányamester oroszva lelőtte. A főmérnök sebe igen súlyos és gyógyítás végett felszállították egy budapesti szanatóriumba.

A vihar pusztítása.

Florenc, július 7 Tegnap este itt igen heves vihar dühöngött jégesővel.

Számos ablak, gázlámpa és villamos ivilámpa elpusztult. A Nuovo Giornale szerint sokan megsebesültek. Bagne a Ripollban jégeső elpusztította a mezőket.

NYILTTÉR.

Dr. DÖRI FERENCZ

június és augusztusban csak

:: d. e. 9-től 1-ig rendel. ::

REGÉNYCSARNOK.

TÉVUTON.

Regény.

Irtá:

ALESSANDRO SCARPA.

(Folytatás.)

(77)

XII.

A komoly, nagyszerű. Metella siremléssel szemben áll egy omladékos, elhagyatott, primitív góth rom, melynek az égbolt szolgál tetőül. Egy kereszt a kapunyílás fölött, jelzi, hogy a templom a rajongó első keresztény korból való. Az ajtóval szemben, egy még ép bolthajtás jelöli az oltár helyét. Semminemű dísznek nem látni nyomát. Csak finom levelű sokféle páfrányok simulnak az ódon falakhoz. A talaj sima, mint egy salon-parkett, bársonyos pázsittal tödve, melyből a tehér s rózsaszín szárszorszerepek ezrivel mosolyognak ég felé. Furcsa illatu kuszó növények kigyóznak a falak aján végig.

Az ellenpárt már helyén volt, midőn Sterzl és társai beléptek. Sempály nyugodtan, de nem tettett könnyelműséggel társalgott az orosz attachéval és komoly lovagiassággal köszönté a belepő urakat. Magatartása kifogástalan volt. Jellemének szeszélyes ingadozásai dacára, az adandó percben mégis nagy mértékben a világgf rendíthetetlen önuralmával bírt, kinél ép oly magától értetődő dolog, hogy bizonyos alkalomkor párbajt viv, minthogy más alkalomkor kalapot emel.

Siegburg folyvást színét változtatta, a többiek teljesen korrektek voltak.

Körülnéztek, nincs-e valami hivatlan kém. Mindenütt halálos csend. A láztól csak nem rég kipusztított táj, végkép el volt hagyatva.

Az előzmények csakhamar elintéztettek; Sempály és Sterzl levetették a kabátot és mellényt és kiálltak a tanuk által kijelölt helyre.

A tanuk megadták a jelet. »Rajta!« hangzott áll a méla csenden, s csakhamar az egymáshoz ért érc pengése.

A ki valaha átélte egy lassan közeledő, biztos veszély izgalmát, emlékezni fog az idegek hirtelen megnyugvására, a midőn a rettegett végzetes perc elérkezett, a félelem megszűnésére, amely afféle lélekvesztett kíváncsi-ságnak ad helyet.

Igy volt a tábrnokkal és Siegburggal, kik csaknem hideg feszültséggel követték a párbaj letelődését.

Sempály először hevesen támadott. Sterzl szorosan védte magát. Azon német szokása volt, hogy csapásait néha egész teste súlyával

kisérte, mi nagy művészete mellett, a testileg gyöngébb ellenféllel szemben, gyakran szörnyű előnyt adott neki. Felsőbbségének érzete eleinte megbénítani látszott. Tisztán technikai oldaláról tekintve, a párbaj rendkívül érdekesen fejlődött. Sempály mesés és amint Crespigny jellemezte, kiszámíthatatlan gyorsaságot fejtett ki, mely Sterzl vas nyugalmába ütközött. Utóbbi nyilván arra számított, hogy ellenfelét kifárasztja s aztán egy csekély megebezzéssel befejezi a párbajt Sempályt a vállán megszurta, de az semmibe se vette s rövid szünet után a küzdelem újra megkezdődött.

(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG.

Értéktőzse.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, július 7.

Ösztrák hitelrészvény	—	—	631.25
Magyar hitelrészvény	—	—	748.—
Leszámitoló bank	—	—	743.75
Rimamurányi	—	—	561.50
Ösztrák m. államvasuti részv.	—	—	692.25
Közuti vasut	—	—	552.—
Városi villamos vasut	—	—	269.—

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktőzse 1908. július 7.		
Magyar arany járadék 4 száz.	—	111.50
Magyar koronajáradék 4 száz.	—	93.25
Magyar koronajáradék	—	82.75
Magyar földteherment. kötvény 4. sz.	—	93.50
Horvát-szlavon földteherment. kötvény	—	94.50
Magyar nyereséj sorsjegy kölcsön	—	186.—
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy kölcsön	—	145.—
Ösztrák járadék papírban	—	97.25
Ösztrák járadék ezüstben	—	99.—
Ösztrák járadék aranyban	—	116.50
Ösztrák korona járadék	—	97.50
1860. osztr. államsorsjegyek	—	150.25
Ösztrák magyar bankrészvény	—	1730.—
Magyar hitelbank-részvény	—	748.—
Ösztrák hitelbank-részvény	—	631.50
Magyar hitelrészvény	—	689.50
London vista	—	240.—
Páris vista	—	95.50
20 márkás arony	—	23.51
20 frankos (Napoleon)	—	19.09
Német birodalmi márka	—	117.62

A kamara értesítései. A m. kir. nagyvárad honvéddapapród iskolai parancsnoksága vezetése alatt álló iskola részére az 1908. évi szeptember hó 1-től 1909. évi augusztus hó 31-ig szükséges liszt, fűszer, rizs, főzelék és fűszer áruk szállításának biztosítására pályázatot hirdet. Pályázati határidő: 1908. július hó 23. d. e. 9 óra. A szállításra vonatkozó részletes feltételek a nevezett hadapródiskola kezeléség irodájában főépület földszint 6. sz. a. A nagykir. nagyvárad honvéddapapródiskola parancsnoksága a vezetése alatt álló hadapródiskola részére az 1908. évi szeptember hó 1-től 1908. évi aug. hó 31. napjáig terjedő időben szükséges: 1. marhahús, sertés és borjúhús, hentes áruk zsír stb, 2. kenyér, sütemény, tej és tejtermékek szállításának biztosítására pályázatot hirdet. Pályázati határidő 1908. július hó 22. d. e. 9 és 10 órája. A szállításra vonatkozó részletes feltételek a hadapródiskola irodájában megtudhatók. Nagyvárad, 1908. július hó 8. A nagyvárad kereskedelmi és iparkamara: *Huzella Gyula*, kir. keresk. tan, elnök. Dr. *Sarkady Lajos* titkár.

A szerkesztésért felelős

Dr. VUCSKICS GYULA.

Értesítés.

Van szerencsém a n. é. közönség b. tudomására adni, hogy a Bazár-épületben a volt özv. Gyurkovics Béláné helyiségében a színházzal szemben egy a modern világnak megfelelő

**fehérenemű varrodát,
himző és előnyomdat**

melyben mindenféle fehéreneműt legjobb kivitelben és legjutányosabban készítünk. Megrendelések teljes menyasszonyi kelenygyekre elfogadhatnak.

Szives pártfogásért esedeznek

Kronemer Testvérek.

Varró és himző leányok jó fizetéssel ugyanott felvetetnek. — Tanuló leányok felvétetnek

Saját termésű

Ó vörös gyógy bor literenként 50 kr.
Asztali borok > > 36—40
Pecsenye borok > > 50—60
Kitűnő rác z ürmös > > 50 kr.

Steitner István, Kapucius utca.

„A világ közepéhez“ címzett kert-helyiségembe a

Vénusz mozgófénykép

előadásait ma vasárnap folyó hó 28 tól kezdve, minden este előadást tart.

:: Világhírű felvételek. ::

Szabad bemenet!!

Becses pártfogást kér

Bethlen utca.

Paizs Béla

Friedländer I. Izsó

angol uri-divat szabó

NAGYVÁRAD, Szent János-utca 14.

Értesitem az igen tisztelt vevőimet és a nagyérdemű közönséget, hogy a tavaszi és nyári idényre a ruhaszövet különlegességeim megérkeztek és azokból állandóan nagy raktárt tartok Kívánatra mintákat házhoz küldök

Angol, skót és belföldi különlegességek.

Pontos kiszolgálás. — Modern szabás.

Izléses munka.

**Nagyvárad város
VILLAMOS MŰVE**

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Hosszas kísérletek után forgalomba hoztuk a

Wolfram lámpát

melynek áramfogyasztása az izzólámpával szemben 75 százalék megtakarítást mutat fel. 40 gyertyás Wolfram lámpa darabja 5 kor. 60 gyertyásé 5 kor. 50 fill.

Sima izzólámpa dbja 72 fillér, tehát 5 százalék kartell áron alul.

Mindenemű izzólámpa különlegességek, fénypéssz-lámpák, ugyancsak 5 százalékkal kartell áron alól kaphatók.

Csillárok,

ívlámpák

állandóan nagy választékban kaphatók s a villamos telepen külön e célra épített nagy

← osillár-raktárunkat → megtekintésre ajánljuk.

Ugyanott állandóan raktáron tartunk

villamos motorokat

1. lévőtől 12 lévőig minden nagyságban.

Elvállaljuk**villamos világítási**

és erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítását, javítását, ívlámpák kezelését, hozzávaló szénpálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkákat a legolcsóbb árak mellett.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Főszerelő telefonja 55. sz.

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

**Allami felügyelet alatt álló nagyvárad
középiskolai internátus.**

Gimnáziumi, reáliskolai, felső kereskedelmi és polgári iskolai tanulók részére. Egyenkénti tanítás nevelő-tanárok vezetése és ellenőrzése mellett. Szigorú correpetálás és naponkénti kihallgatás a feladott leckékből.

Növendékek javító és különbozeti vizsgákra előkészítetnek.

Az ellátás, tan- és nevelés díja egy tanévre 700 korona.

Az intézet a város legegészségesebb helyén tekszik, közel a tanintézetekhez. — Bő tájékoztatót kívánatra küld az intézet tulajdonosa és igazgatója, kivel Értekezhetni lehet naponként 9—12-ig Nagyvárad, Tisza Kálmán-tér 9, sz. alatt.

DÉNES PAL

intézet-tulajdonos és igazgató.

**Sebő Imre könyv- és papirkereskedő
NAGYVÁRAD, Rákóczi-ut.**

Ajánlja a következő törvénykönyveket az érdeklődők szives figyelmébe:

A büntetőtörvények és a bünvádi perrendtartás kiegészítéséről és módosításáról szóló t.-c.

A végrehajtási eljárásról szóló 1881: LX. t.-c. módosítása és kiegészítése.

Az országos ügyvédi gyám- és nyugdíjintézetéről szóló törvenycikk.

A közegészségügy rendezéséről szóló 1876: XIV. t.-c. módosításáról.

A szeszadóról, valamint a szesztermeléssel együttesen készített sajtolt élesztő megadóztatásáról szóló t.-c.

A NAGYVÁRADI FÜRDŐK ÚJ MENETRENDJE.

NAGYVÁRAD—PÜSPÖK-FÜRDŐ.

		reggel	d. e.	d. u.	d. u.	este	este
Nagyvárad	ind.	7 50	9 50	2 10	4 50	6 40	9 17
V.-Veleence		8 01	10 01	2 21	5 01	6 52	9 28
Rontó		8 16	10 16	2 36	5 16	7 06	9 43
Püspökfürdő	érk.	8 21	10 21	2 41	5 21	7 11	9 48

PÜSPÖK-FÜRDŐ—NAGYVÁRAD.

		d. e.	d. e.	d. u.	d. u.	este	este
Püspökfürdő	ind.	8 59	10 59	3 19	5 59	7 49	10 32
Rontó		9 04	11 04	3 24	6 04	7 54	10 37
V.-Veleence		9 17	11 17	3 37	6 17	8 07	10 50
Nagyvárad	érk.	9 27	11 27	3 47	6 27	8 17	11 00

NAGYVÁRAD—FÉLIX-FÜRDŐ.

		d. e.	d. e.	d. u.	d. u.	este	este
Nagyvárad	ind.	8 00	10 00	2 20	5 00	6 50	9 27
V.-Veleence		8 11	10 11	2 31	5 11	7 02	9 38
Rontó		8 16	10 26	2 46	5 26	7 16	9 53
Félic-fürdő	érk.	8 33	10 33	2 53	5 33	7 23	10 00

FÉLIX FÜRDŐ—NAGYVÁRAD.

		d. e.	d. e.	d. u.	d. u.	este	este
Félic-fürdő	ind.	8 40	10 40	3 00	5 40	7 30	10 17
Rontó		8 47	10 47	3 07	5 47	7 37	10 27
V.-Veleence		9 00	11 09	3 20	6 00	7 50	10 30
Nagyvárad	érk.	9 10	11 19	3 30	6 14	8 00	10 34

Nyári vendéglő.

Van szerencsém a n. é. közönség b. tudomására hozni, miszerint az előnyösen ismert **Karger féle vendéglőt átvettem** és megnyitottam.

Egyetlen vendéglő a hegy tővében.

Állandóan frissen csapolt kőbányai sörök, országos híru borok. — Hideg és meleg ételek.

Figyelmes kiszolgálás. — **Tekepálya.**

A n. é. közönség szives pártfogását kérve, maradtam

kiváló tisztelettel

Roskoványi László,
bérnök.

**Kereskedők, gyárosok,
vállalatok és iparosok**

szives figyelmébe!

A villamos kocsijainkon levő **hirdetési helyek** bérbeadását mai naptól kezdve házilag fogjuk kezelni s így alkalmat adhatunk a t. érdekelteknek, hogy **hirdetéseiket igen mérsékelt évi, havi esetleg napi bérleti díj** mellett, a **legszembeötlőbb módon** a közönség elé állítsák.

A **hirdetések** kifüggesztésére 18 kocsik van berendezve, mely kocsik naponta felváltva más-más vonalon vannak forgalomban.

Kifüggesztésre mindazon kartonra, vas, vagy falemezre nyomott vagy festett hirdetések elfogadtnak, melyeknek szövege vagy illusztrálása a közérkölcset nem sérti. Közelebbi részletes felvilágosítások az igazgatósági irodától nyerhetők.

A Nagyváradi Városi Vasut Igazgatósága.
Nagyvárad, Vár-tér 2. Telefon 24.

Wallerstein Fülöp Fiai cég

:: Bémer-tér, Pannonia mellett ::

Fülöp István Európa szállodája.

Nagyvárad legkellemesebb látogatott, szórakozó helye. Most nyílt meg az Európa remek herthelyisége. Kitűnő egészséges hegyi levegő. Villamos megállóhely. Telefon. Naponta pompás cigányzene. A vendéglős saját te. mész, kitűnő boraival, finom Dreher sörrel szolgál a közönségnek. Elsőrendű konyha. A szoba árak igen mérsékelték. Az előkelően berendezett szállodát és a gyönyörű kerthelyiséget ajánljuk a közönség figyelmébe.

Aranyozó!

Tisztelettel értesítem a n. é. közönséget, hogy **szalon és templom aranyozó műhelyemet Nagyvárad, Kossuth L. u 3. sz. Biharmegyei Takarékpénztár épületéből**

Rákóczi-ut (Fő-utca) 7. sz. az Orsolya szűzek új bérpalotájába helyeztem át.

Midőn ezt becses tudomására hozom mélyen tisztelt megrendelőimnek, legyen szabad megemlítenem, hogy elvállalok rajz szerint egyszerű kivittől a legdiszesebb kivittelig; Oltárokat, szent sirokat, iccon osztászatokat, templom berendezési részeket tatarozásokat. Továbbá szalon-butort, kávéház, torony-tetőzet, sirköbötük, tükör és kép keret aranyozását, azonkívül minden e szakmába vágó munkák készítését, javítását, valamint szobrok kijavítását, és festését.

Ezután is minden törekvéssel oda-fogok hatni, hogy nagyon tisztelt pártfogóimat és megrendelőimet megelégedésére szolgáljam ki és maradtam b. megerendelését kérve, kiváló tisztelettel

GYÖRY JÁNOS

szalon és templom aranyozó.

Kívánatra költségvetést készítek, vidékre saját költségemen utazok, hogy a felvállalandó munkát megtekintsem. 281

a bekövetkezett

:: holt idényre ::

Felhívás.

Felkérjük mindazon t. részvényeseinket, kik 200 korona n. é. részvényeiket 400 koronás részvényekre még ki nem cserélték, hogy azokat a **legrövidebb idő alatt** intézetünk pénztaránál, kicseréles végett átadni, illetve beküldeni sziveskedjenek.

Központi takarékpénztár
részvénytársaság.

A NAGYSZEBENI ÁLTALÁNOS TAKARÉK- PÉNZTÁR JELZÁLOGKÖLCSONEI.

A Nagyszebeni Általános Takarékpénztár (Nagyszében) ad félévi tőkét és kamatozatot magukban foglaló egyenlő részletekben teljesen törleszhető jelzálogkölcsonöket és pedig 10, 15, 18, 23, 25, 27 $\frac{1}{2}$, 32, 35, 40, 41, 44 $\frac{1}{2}$ 50 évi törlesztésre.

Kölcsonkérvényeket elfogad: **Breitenstein Frigyes, Bethlen-utca 9.**, ki egy-szersmind bővebb felvilágosítást is nyújt. 170

a rőfös áruk árait
tetemesen leszál-
litotta.

Közös konyha

a nyári szezonra

étkezést nyújt tagsági díj nélkül.

Tisza Kálmán-tér 15.